

Målnummer: B1412-04   **Avdelning:** 2

Domsnummer:

Avgörandedatum: 2004-10-29

Rubrik: Underlåtenhet att inom föreskriven tid upprätta årsredovisningar för ett aktiebolag har ansetts utgöra bokföringsbrott. Även fråga om brotten varit att anse som ringa.

Lagrum: 11 kap. 5 § brottsbalken (1962:700)

Rättsfall:

REFERAT

Södra Roslags tingsrätt

Allmän åklagare väckte vid Södra Roslags tingsrätt åtal mot H.N. för bokföringsbrott enligt följande gärningsbeskrivning: H.N. har i egenskap av företrädare för bolaget Stjärnsmäll AB, med säte i Danderyd, uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosatt bolagets bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen genom att underlåta att inom föreskriven tid, senast sex månader efter räkenskapsårets utgång, avsluta den löpande bokföringen med årsredovisning avseende räkenskapsåren som avslutades per den 31 december 2000 resp. den 31 december 2001 med följd att rörelsens resultat eller ställning inte ens i huvudsak kunnat bedömas med ledning av bokföringen (årsredovisning). Lagrum: 11 kap. 5 § BrB.

H.N., som vitsordade de faktiska omständigheterna, bestred ansvar och gjorde därvid gällande att han inte handlat uppsåtligen eller av oaktsamhet.

Tingsrätten (ordförande rådmannen Hans Cederberg) anförde i dom den 13 februari 2003:

Domskäl

Ansvar

H.N. har berättat. Rörelsen i Stjärnsmäll AB (Stjärnsmäll) avsåg film- och nöjesverksamhet. I början var omfattningen liten. Han startade bolaget tillsammans med C. von A. De ägde vardera 50 % av aktierna och H.N. var ende styrelseledamot. Bokning av artister och själva bokföringen sköttes av C. von A. och hennes man O. H.N:s egen roll var att "sätta produktionen på hjul". - Han insåg att den årsredovisning, som skulle ha lämnats in 30 juni 2001, hade blivit försenad. Han mindes dock inte de närmare omständigheterna bakom förseningen. Inte heller mindes han förklaringen som han fick av C. von A. Varken bolagets revisor eller någon annan gjorde dock en stor sak av förseningen. Det kändes därför inte så allvarligt. Bokföring i bolaget utfördes löpande. H.N. själv kontrollerade bolagets ställning genom att kontrollera bolagets postgirokonton. Antalet verifikationer rörde sig om cirka 50 stycken. Han visste hur många bokningar som bolaget hade haft samt vilka belopp dessa rörde sig om. Han granskade dock aldrig den egentliga bokföringen. Vid tidpunkten för sista inlämningsdag för årsredovisningen 2001, den 30 juni 2001, skulle han med andra ord inte ha kunnat uttala sig om bolagets resultat, eftersom han inte hade tagit del av bokföringen. - Även under det andra året var verksamhetens omfattning ringa. Förseningen av ingivandet av

Årsredovisningen 2002 berodde på flera orsaker. Dels hade bolaget påbörjat ett krävande arbete med en nyproduktion av Hemsöborna, med scen på Fjäderholmarna. Dels hade flera sponsorer dragit sig ur på ett sent stadium, varför det var osäkert hur bolaget skulle finansiera skådespelarna m.m. Scenarbetet krävde en mycket stor arbetsinsats av H.N. och det blev nödvändigt för honom att flytta ut till Fjäderholmarna. Där bodde han från mitten av maj till mitten av sommaren 2002. Det var meningen att C. von A. skulle sköta den löpande bokföringen även under detta andra räkenskapsår. H.N. hade dock själv inte tagit någon befattning med bokföringen före juni 2002. - H.N. hade fullgjort en tvåårig gymnasieutbildning inom byggnation. Han saknade kunskaper om bokföring. Han kände inte till vilken kompetens C. von A. hade avseende bokföring. Hon hade dock inte uttryckt några problem därvidlag. Förutom Stjärnsmäll bedrev han verksamhet i Ljuddesign AB. Detta upptog det mesta av hans tid. Bokföringen avseende Ljuddesign AB sköttes av en konsult. - Stjärnsmäll hade betalat förseningsavgifter för årsredovisningarna med 5 000 kr respektive år.

Åklagaren har som skriftlig bevisning åberopat räkenskapsinformation från PRV. Av denna framgår följande. Årsredovisning för Stjärnsmäll avseende räkenskapsåret t.o.m. 00-12-31 inkom till PRV den 2 oktober 2001.

H.N. har åberopat en handling, varur kan utläsas att Stjärnsmälls årsredovisning för räkenskapsåret t.o.m. 01-12-31 kom in till PRV den 2 december 2002.

I 6 kap. 2 § bokföringslagen stadgas att den löpande bokföringen skall avslutas med att en årsredovisning upprättas och offentliggörs enligt bestämmelserna i årsredovisningslagen (1995:1554). I 8 kap. 2 § årsredovisningslagen stadgas att årsredovisning skall lämnas till revisor senast sex veckor före den bolagsstämma, där årsredovisningen skall behandlas. I 8 kap. 3 § samma lag stadgas vidare att kopior av årsredovisningshandlingarna skall vara registreringsmyndighet tillhanda senast sex månader efter räkenskapsårets utgång. I 9 kap. 7 § aktiebolagslagen, slutligen, stadgas att bolagsstämma, vid vilken styrelsen skall lägga fram årsredovisningen skall hållas inom sex månader från räkenskapsårets utgång.

Det är klarlagt att H.N. i egenskap av ende styrelseledamot i Stjärnsmäll, underlåtit att inom föreskriven tid avsluta bokföringen med årsredovisning avseende räkenskapsåren för 2000 och 2001. På grund härav har rörelsens resultat och ställning inom föreskriven tid inte ens i huvudsak kunnat bedömas med ledning av bokföringen. H.N. får anses ha handlat av oaktsamhet. Brotten kan inte anses ringa.

Påföljd

H.N. är 36 år gammal, finns inte i belastningsregistret samt lever under välordnade förhållanden.

Påföljden kan stanna vid villkorlig dom och böter.

Domslut

Tingsrätten dömde H.N. för bokföringsbrott till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Svea hovrätt

H.N. överklagade i Svea hovrätt och yrkade att hovrätten skulle ogilla åtalet eller, i andra hand, att brottet skulle bedömas som ringa och att påföljden skulle bestämmas till böter.

Åklagaren bestred ändring.

Hovrätten (f.d. hovrättsrådet Bo Drangel samt nämndemännen Leo Liljengren

och Gunilla Lindberg) anförde i dom den 26 februari 2004:

Hovrättens domskäl

I hovrätten har H.N. hörts på nytt. Han har här berättat i huvudsaklig överensstämmelse med vad han uppgett vid tingsrätten enligt dess dom. Åklagaren har åberopat viss skriftlig bevisning.

Åklagaren har påstått att H.N. gjort sig skyldig till bokföringsbrott genom att underlåta att inom föreskriven tid avsluta den löpande bokföringen med årsredovisning med följd att rörelsens resultat eller ställning inte ens i huvudsak kunnat bedömas med ledning av bokföringen (årsredovisningen).

Som grund för sitt bestridande har H.N. här gjort gällande att rörelsens resultat eller ställning i huvudsak har kunnat bedömas med ledning av bokföringen. Han har i vart fall gjort gällande att han inte handlat uppsåtligt eller oaktsamt. Vidare kan enligt H.N. en för sent upprättad årsredovisning inte i sig anses vara ett bokföringsbrott.

Det straffbara förfarandet enligt det av åklagaren åberopade lagrummet 11 kap. 5 § BrB består enligt lagtexten i ett åsidosättande av bokföringsskyldigheten enligt bokföringslagen. Åsidosättandet kan bestå i underlåtenhet eller positiva åtgärder på sätt närmare anges i lagrummet.

Bokföringsskyldigheten enligt bokföringslagen - inbegripet dess hänvisningar till bl.a. årsredovisningslagen - är inte straffsanktionerad i alla sina detaljer. Straffbarheten har begränsats till fall där åsidosättandet medfört att rörelsens förlopp, ekonomiska resultat eller ställning inte kunnat i huvudsak bedömas med ledning av bokföringen, det s.k. huvudsakskriteriet. Det förutsätts alltså "att felet är sådant att vid granskning av bokföringen rätta sammanhanget lätt undandrar sig uppmärksamheten" (Kommentaren till brottsbalken s. 11:51).

Åklagaren synes i detta mål med begreppet "ledning av bokföringen (årsredovisningen)" mena enbart årsredovisningen utan hänsyn till det övriga bokföringsmaterialets innehåll. Prövningen av huvudsakskriteriet måste emellertid rimligen ske med beaktande av innehållet i den samlade bokföringen, för att inte straffbarheten enligt lagrummet skall utsträckas längre än lagstiftaren avsett. Eftersom åklagaren inte vare sig påstått att det föreligger brister i bokföringen i övrigt eller framlagt någon utredning härom, kan åklagarens ansvarspåstående om bokföringsbrott inte bifallas.

Åtalet skall därför ogillas.

Hovrättens domslut

Med ändring av tingsrättens dom ogillade hovrätten åtalet.

Referenten, hovrättsrådet Per Olding var skiljaktig och anförde: En årsredovisning skall innehålla uppgifter som får anses ha betydelse för bedömningen av rörelsens resultat eller ställning, exempelvis uppgifter om värderingar, avskrivningar, periodiseringar, klassificering av tillgångar och ställda säkerheter. Som tingsrätten anför har H.N. inte i rätt tid avslutat årsredovisningarna i Stjärnmäll AB avseende räkenskapsåren 2000 och 2001. Även om åklagaren inte påstått annat än att bokföringen för dessa båda år i övrigt varit korrekt förd innebär enligt min mening avsaknaden av årsbokslut - med de uppgifter som där skall redovisas - att rörelsens resultat eller ställning under förseningstiden inte ens i huvudsak kunnat bedömas med ledning av bokföringen i övrigt. Jag anser därför i likhet med tingsrätten att åtalet för bokföringsbrott är styrkt. Förhållandena i detta fall är inte sådana att brottet kan bedömas som ringa. Med hänsyn till brottets art och straffvärde ansluter jag mig också till tingsrättens bedömning av påföljd. Jag fastställer sålunda tingsrättens dom.

Hovrättsassessorn Axel Peterson var skiljaktig och anförde: Med instämmande i referentens bedömning i skuldfrågan beaktar jag såvitt avser frågan om rubricering särskilt följande omständigheter. Den brottsliga gärning som avses med åtalet är, för båda de i målet aktuella räkenskapsåren, uteslutande underlåtenhet att inom föreskriven tid avsluta den löpande bokföringen med årsredovisning. Utgångspunkten är att åsidosättandet av skyldigheten har skett av oaktsamhet. Såvitt framkommit i målet är den försening som avses knappt två månader för det första året och drygt tre månader för det andra året. Bokföringsskyldigheten har sedan uppfyllts och det har inte påståtts att den i något avseende varit bristfällig. Verksamheten har varit av relativt begränsad omfattning och får anses tämligen lätt överskådlig. Sammantaget finner jag att bokföringsbrottet bör bedömas som ringa och påföljden stanna vid dagsböter.

Högsta domstolen

Riksåklagaren överklagade och yrkade att H.N. skulle dömas för bokföringsbrott.

H.N. bestred ändring. I andra hand yrkade han att gärningarna skulle bedömas som ringa bokföringsbrott och påföljden bestämmas till böter.

Riksåklagaren justerade åtalet i HD så att gärningspåståendet fick följande lydelse: H.N. har i egenskap av företrädare för bolaget Stjärnsmäll AB, med säte i Danderyd, av oaktsamhet åsidosatt bolagets bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen genom att underlåta att inom föreskriven tid, senast sex månader efter räkenskapsårets utgång, avsluta den löpande bokföringen med årsredovisning avseende räkenskapsåren som avslutades per den 31 december 2000, resp. den 31 december 2001 med följd att rörelsens ekonomiska resultat eller ställning inte ens i huvudsak kunnat bedömas med ledning av bokföringen.

Målet avgjordes efter huvudförhandling.

HD (justitieråden Munck, Lennander, Blomstrand, referent, Nyström och Virdesten) meddelade den 29 oktober 2004 följande dom:

Domskäl

H.N. har hörts vid huvudförhandling i HD. Han har därvid berättat i huvudsaklig överensstämmelse med vad han enligt tingsrättens dom uppgav vid tingsrätten. Som förklaring till att årsredovisningen försenades vid det första tillfället har han dock anförat följande. Han hade bibringats uppfattningen att räkenskapsåret kunde förlängas till 18 månader när företaget var nystartat och inledde sin verksamhet. Alltför sent upplystes han om att detta gällde bara i fråga om nybildade bolag och inte, som i hans fall, i fråga om ett redan bildat bolag som införskaffats i syfte att starta en verksamhet.

I målet är klarlagt att årsredovisningen för de två aktuella räkenskapsåren upprättades efter utgången av den sexmånaderstid inom vilken, enligt 9 kap. 7 § aktiebolagslagen (1975:1385), ordinarie bolagsstämma skall hållas och årsredovisningen framläggas. Förseningen var knappt tre månader för räkenskapsåret 2000 och drygt fyra månader för räkenskapsåret 2001. I förhållande till den tid för upprättande som gäller enligt årsredovisningslagen (1995:1554) var förseningen längre, eftersom det i 8 kap. 2 § nämnda lag föreskrivs att årsredovisningen skall lämnas till revisorerna senast sex veckor före den ordinarie bolagsstämma där den skall behandlas.

Till skillnad från vad som var fallet enligt 1976 års bokföringslag (1976:125) är årsredovisningen enligt 1999 års bokföringslag (1999:1078) att betrakta som ett led i bokföringen för sådana företag som anges i 6 kap. 1 § sistnämnda lag. Av 6 kap. 2 § framgår att en årsredovisning skall upprättas och offentliggöras enligt tillämplig lag om årsredovisning. Det anförda innebär att en försening i fråga om upprättande av årsredovisning numer kan vara att hänföra till sådant

åsidosättande av bokföringsskyldighet som avses i 11 kap. 5 § BrB. I vart fall gäller detta om årsredovisningen har försenats i förhållande till aktiebolagslagens bestämmelse.

I årsredovisningen skall ingå en balansräkning och en resultaträkning. Balansräkningen skall i sammandrag redovisa företagets samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på balansdagen. Ställda panter och ansvarsförbindelser skall tas upp inom linjen. Resultaträkningen skall i sammandrag redovisa företagets samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret. (Se 2 kap. 1 § samt 3 kap. 1 och 2 §§ årsredovisningslagen.) Balansräkningen och resultaträkningen har således till syfte att visa rörelsens ekonomiska ställning respektive resultat och de utgör för detta ändamål nödvändiga delar av bokföringen. Att den löpande bokföringen i vissa fall kan ge upplysningar som kan användas för att bedöma rörelsens ställning eller resultat innebär inte att årsredovisningen kan undvaras. Det kan t.ex. anmärkas att i årsredovisningen hänsyn skall tas till vissa förhållanden som blir kända först efter räkenskapsårets utgång, se 2 kap. 4 § första stycket 3 b) årsredovisningslagen. Ytterligare bör anmärkas att en årsredovisning skall omfatta en förvaltningsberättelse, i vilken det bl.a. skall lämnas upplysningar om sådana förhållanden som inte skall redovisas i balansräkningen, resultaträkningen eller noterna men som är viktiga för bedömningen av företagets ställning och resultat samt sådana händelser av väsentlig betydelse för företaget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut (6 kap. 1 § årsredovisningslagen).

Det får således anses att rörelsens ekonomiska resultat och ställning i ett aktiebolag inte kan i huvudsak bedömas utan årsredovisningen. Av hänsyn till de olika intressenter som är beroende av årsredovisningen måste också krävas att den verkligen föreligger inom den föreskrivna tiden.

H.N. var ensam styrelseledamot i Stjärnsmäll AB. Det ålåg honom att se till att bokföringen kontrollerades på ett betryggande sätt. De brister som har förekommit måste tillskrivas honom som oaktsamhet.

H.N. har alltså gjort sig skyldig till bokföringsbrott. Frågan är om brotten skall anses som ringa.

Det är visserligen att beakta att rörelsen hade relativt blygsam omfattning, att förseningen första gången berodde på en missuppfattning samt att förseningarna inte var längre än tre respektive fyra månader. Å andra sidan måste också beaktas att årsredovisningen är en viktig del av bokföringen, särskilt i ett fall som detta där rörelsen var nystartad och dessutom snart fick ekonomiska svårigheter. Till detta kommer att förseningen upprepades. Vid en samlad bedömning är brotten inte att anse som ringa.

H.N. skall således fällas till ansvar för bokföringsbrott av normalgraden. Påföljden skall i enlighet med tingsrättens dom bestämmas till villkorlig dom och böter. Vad H.N. har uppgivit i HD om sin ekonomi medför att dagsbotens belopp skall sättas lägre än vad tingsrätten har gjort.

Domslut

Med ändring av hovrättens dom i ansvarsfrågan dömer HD H.N. för bokföringsbrott enligt 11 kap. 5 § BrB till villkorlig dom och 40 dagsböter.

HD:s dom meddelad: den 29 oktober 2004.

Mål nr: B 1412-04.

Lagrum: 11 kap. 5 § BrB.

Sökord: Bokföringsbrott; Aktiebolag; Företagaransvar; Ställföreträdare;
Årsredovisning
